

Powstanie Wielkopolskie

<https://pw.ipn.gov.pl/pwi/form/r8930784788255,JANUS-Antoni.html>
2023-03-21, 17:56

JANUS Antoni

Osoba

JANUS Antoni

Urodzony

1891

Zmarł

1942

Opis

organizator powstania na terenie Grodziska Wlkp. i okolicy. Urodził się 17 maja 1891 r. w Kobylnikach (pow. grodziski), w rodzinie robotnika rolnego Szczepana i Marianny ze Świderów. Przed 1911 r. pracował w Niemczech jako górnik. Od 3 X 1911 r. do 12 XII 1918 r. służył w niemieckiej marynarce wojennej. W listopadzie 1918 r. podczas urlopu w Grodzisku Wlkp. utworzył Radę Żołnierską.

Brat udział w rozbrajaniu transportów niemieckich (m.in. w Grodzisku Wlkp. i Opalenicy). 27 XII 1918 r. zajął z oddziałem powstańczym ważniejsze urzędy i gmachy w Grodzisku Wlkp. Szczególną odwagę wykazał podczas obrony dworca w Rakoniewicach (31 I 1919), gdzie - jak napisano we wniosku o przyznanie mu Orderu Virtuti Militari V kl. - z trzema druhami trzymał pozycje przeciwko 50-krotnie silniejszemu nieprzyjacielowi przez przeciąg dwu godzin. Brał też udział w walkach pod Wolsztynem.

9 I 1919 r. wysadził w powietrze most kolejowy w Kopanicy. Podczas rozpoznania pod Jaromierzem dostał się do niewoli (10 I 1919). W kwietniu 1919 r. we Frankfurcie nad Odrą skazany na potrójną karę śmierci i 15 lat fortecy (za podburzanie do buntu, szpiegostwo i dezercję), zbiegł z pociągu

podczas transportu do Luckenwaldu (2 V). W 1920 r. wstąpił jako ochotnik do 17 Pułku Artylerii Ciężkiej, gdzie służył do 22 XI 1920 r. jako ogniomistrz Wojska Polskiego.

Po przejściu do rezerwy objął posadę woźnego w sądzie w Grodzisku Wlkp., później w Wyrzysku. W czasie wojny obronnej 1939 r. ewakuowany na wsch. Pierwszy okres okupacji spędził w woj. warszawskim, później przedostał się do woj. krakowskiego. Pod koniec września 1941 r. został aresztowany. Zmarł 21 marca 1942 r. w hitlerowskim obozie masowej zagłady w Oświęcimiu. Odznaczony był m.in. Krzyżem Niepodległości. Żonaty z Gertrudą z Ratajczaków, miał dzieci: Urszulę (1920), Walerię (1922), Jadwigę (1924), Kazimierza (1927), Antoniego (1929), Teresę (1931), Gabrielę (1934), Kajetana (1936).

Bibliografia

Z. Kościański, Janus Antoni (1891-1942), (w:) Powstańcy wielkopolscy. Biogramy uczestników powstania wielkopolskiego 1918-1919, t. IV, red. B. Polak, Poznań 2008, s.70-71.

Autor wpisu

Zdzisław Kościański